

Ladislav Babić

Pametnjaković(i)

Svijet je zapleteno "mjesto" koje svaki od njegovih sedam milijardi žitelja nastoji nekako otplesti u svojoj glavi. Taj pokušaj rađa individualnim tumačenjima sijaset zbivanja u koja jesu (manje-više mimo svoje volje) ili nisu uvučeni, a neka konstanta koja se često gotovo jedva primjetno provlači u svima njima odražava čovjekov svjetonazor. Sad, nećemo se upuštati u to jeli isti formiran temeljem skupa individualnih zbivanja kojima je čovjek izložen tijekom sazrijevanja, dali odgoj ima odlučujuću ulogu u tome ili pak je, po *Marxu*, određen njegovim položajem unutar klasne društvene strukture („*Ne određuje svijest ljudi njihovo biće, već obratno, njihovo društveno biće određuje njihovu svijest*“), ili pak je kombinacija svih tih činitelja, no jedno je nepobitno: *Svaki čovjek ima svoj stav* maltene o svakom događaju koji uspije ostaviti traga u njegovom životu. Tek usputna primjedba o tumačanjima *Marxove* misli; stvar je mnogo složenija negoli površni kritičari smatraju. Ne radi se o tome – kako se često pristalice tog nazora diskreditira prikazujući ih maltene maloumnima - da netko samim time što potiče iz radničkog ili kapitalističkog miljea *automatski* usvaja određeni pogled na svijet. Uostalom, često se ne vodi računa kako su njegovi zaključci, s obzirom da se odnose na cjelokupno društvo, statističkog karaktera, a zna se kako svako statističko zaključivanje barata sa odgovarajućim marginama primjenljivosti.

Posebno ako se zaključci o cjelini nastoje bezuslovno i doslovno primijeniti na svakog njenog člana. No, vratimo se mi opet sa sporedne na glavnu stazu ovog teksta.

Svatko tko iole drži do sebe, drži i do svog svjetonazora i prosudbe o individualnim događajima. Ne kaže se badava „*Kad bi se sve pameti raštrkale svijetom, svatko bi za svojom potrčao!*“. Ne jednom, takva sasvim prirodna ako ne prijeđe određene granice, samoljubivost čovjekova, rađa prepirke, prijateljske svađe ali bogme i fizičke obračune koji u krajnjoj liniji mogu eskalirati u ratove. Ipak, u nekim normalnim, svakodnevnim interakcijama, ljudi izmjenjuju stavove sa svojim partnerima (rođacima, prijateljima, znancima i neznancima) bez dubljih nesporazuma među njima, sem što možda – na kraju krajeva – izražavaju svoje neslaganje mumljanjem sebi u bradu epitete tipa: budala, idiot, glupan,... Naravno, na račun sugovornika s kojim ne dijele slaganje po razmatranom pitanju. Jasno je da se nazori ljudi međusobno razlikuju, ovisno od vlastitog interesa i referentne točke s koje sagledavaju stvari, daklem nisu baš svi budale. Ipak, postoje ljudi koji uslijed „viška“ znanja, informacija, pameti,..., bolje i realnije sagledavaju probleme oko sebe. Još ako takav čovjek posjeduje pretičak samoljublja i mrvicu neskromnosti, ili pak naprosto nastoji „prosvijetliti“ ostatak populacije tumačeći im uzroke i posljedice zbivanja, svakako će nastojati svoje stavove objelodaniti. Tome služe mediji. A običan čovjek učas se pretvara u analitičara i komentatora (jer ako je izanalizirao događanja onda ih nastoji i komentirati) – tu magičnu individuu koja promišlja sve i svašta, a rezultat svog „intelektualnog napora“ sažima u sudove koje podastire javnosti. Tako imamo vojne, ekonomske, kulturne, znanstvene, sportske i srodne komentatore, uključivo i one koji se bave senzacionalističkom stranom života društveno eksponiranih osoba. Nastoje se prikazati poznavateljima prilika, neupitnim stručnim autoritetima, te moralnim vertikalama – etičkim svjetionicima za rulju koja živi u mraku neznanja i neshvaćanja. Jasno kako si ne mogu dozvoliti pred licem svijeta prikazati prilično prizemnih dijelova svog karaktera, te se upinju svoje postupke objasniti željom da (iz ljubavi spram istine, dakako) demantiraju lažne interpretacije, spisateljskim nervom ili neodoljivim porivom za ispoljavanje svojih talenata kome se ne mogu oduprijeti, te sličnim uzvišenim argumentima. Dobro je to primiti sa zrnom soli, kako veli narod.

Jer, mnogi od ovih promotora uzvišenih stavova tek transferiraju tuđe interese, za narod upakirane u šareni omot neobaveznih autorovih laži. Promijeni li se gazda, oni lako promijene svoju retoriku u kojoj jedina konstanta ostaje upravo tek lijepa ambalaža. Ne jedan od tih raščističivača terena za interese svog patrona pokazao se međutim kao poslijednja hulja, kako u javnom tako i u privatnom životu. Mnogi bi završili i u rangu ratnih huškača i zločinaca, da društva manje licemjerno prihvaćaju ideale u koje se zaklinju, čak ih i u svoje *ustave* ugrađujući kao otvorenu masku vlastite himbenosti. Vjerojatno ste zamijetili kako je inkriminacija protuustavnosti nećijih stavova daleko jača od one za protuetičnost i nehumanost istih, mada bi etika trebala biti u temelju tog najvišeg pravno-političkog državnog akta, a ne obrnuto. Svakako, nasuprot takvih ljudi-vjetrenjača koji se okreću prema smjeru vjetra, treba voditi računa da ima i ljudi od formata, humanih, etički stamenih, iskrenih i istinoljubivih, nepotkupljivih od sistema i pojedinaca. Vještina čitatelja je u tome da ih treba otkriti, što i nije tako teško prate li se dugoročno njihovi javni istupi. Dakako, ako već sami čitatelji nisu deformirani [baconovskim predrasudama](#) kojima robuju kao idolima (tako ih je i nazvao: *idoli plemena, pećine, trga i kazališta*). Tada, „uzalud im trud svirači“ – već su odabrali svoju stranu, a ta istina nije, svakako. Najbolje (i najsigurnije) je ne prihvaćati tuđa promišljanja – kako ona saopćena u četiri oka, tako i ona javna - bez zadržke, već isključivo kao temelj za preispitivanje vlastitih stavova o temi, i o sebi samom.

Jedna od karakteristika čovjeka je izvjesna vrsta lakovjernosti i pretjeranog povjerenja u „službene“ strukture: vlast, vojsku, crkvu, političke stranke, dakako i medije. Pa, kažete li susjedu da ste sinoć vidjeli *NLO* kako se spušta na obližnju livadu, s velikom vjerojatnošću će vas smatrati šaljivđijom (i usput provjeriti kalendar, nije li slučajno *1.april*), ali kad istu informaciju dobije preko medija – čak i na spomenuti datum – prihvatit će je zdravo za gotovo (dobra ilustracija je masovna histerija u *SAD* izazvana [Wellesovom adaptacijom](#) *Wellsovog „Rata svjetova“*, 1938. godine). Iz tih razloga, u prosjeku se medijskim komentatorima vjeruje više no drugim ljudima, ma lupali i same gluposti. Jasno, ne samo stoga – neki od njih se zaista profiliraju svojim znanjem i shvaćanjem teme kojom se bave,

a svoj status u javnosti mogu samo učvrstiti učine li neka predviđanja koja se i ostvare, no - onako na prvi pogled posmatrano, možemo ih svrstati u skupinu profesionalnih „pametnjakovića“. „Prodavateljima“ robe koju često jedino i posjeduju – vlastite pameti/“pameti“ - a mnogi od njih su se i pristojno uhljebili na njen račun. Ne spadam među njih – one uhljebljene – no često se uhvatim u pomisli kako solim pamet čitateljima o koječemu, što shvaćam i ne shvaćam, o čemu bi možda bilo mnogo bolje da šutim. Znae onu: „*da si šutio, mislili bi da si pametan!*“. Pa nisam siguran ni jel' nije bilo bolje da sam ovaj tekstić zadržao u svojoj ladici, al' znate kako je to – instinktu (krivom ili ispravnom) teško se oduprijeti, a još teže prihvatiti da su vas čitaoci zaboravili! A nagrada? Ako već nije honorar, a ono barem to što ste objavljivanjem teksta dokazali vlastitu pamet. Barem sebi, ako već nikom drugom.

Vaš „pametnjaković“

P.S.

Iskrenost je vrлина, ali prečesto i fatalna boljka.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://diogen.weebly.com>